

Rideg Gábor

Művek a korlátozott nyilvánosságnak

A műfaji biennálék mellett vidéki nagyvárosainkban az elmúlt évtizedekben szép számmal rendeztek országos hatókörű képzőművészeti kiállításokat is. Gondoljunk csak például a debreceni, a szegedi, a békéscsabai nyári, a miskolci téli, a vásárhelyi őszi, vagy éppen a salgótarjáni tavaszi tárlatokra, hogy csak az egykoron évi rendszerességgel szervezett eseményeket soroljam. Ezek a tárlatok hozzátartoztak az adott város, a régió kulturális életéhez, bár igazán népszerű, és látogatott csak kevés akadt közöttük – talán egyedül a legendás módon társadalmi eseményszámba menő vásárhelyi megnyitókat említhetném, bár a verniszázs másnapján ott is visszatér az élet és a látogatottság a vidéki múzeumok mindennapi kerékvágásába.

Ezek a kiállítások – a művészet sokszor nagyvonalú mecénálása és egyfajta kulturális, ismeretterjesztő misszió mellett – bevallva, bevallatlanul az országos figyelemkeltés eszközei is voltak, nem egyszer szezonális jellegük miatt (például Szegeden vagy Keszthelyen) idegenforgalmi attrakciók. Ez

utóbbi funkciójukat mindaddig el is látták, amíg a központi sajtó figyelemreméltónak érdekesítette e rendezvényeket. Ma már azonban olyan kevés országos publicitása van általában a képzőművészetnek, hogy a fővárosban rendezett országos kiállítások sem férnek bele sokszor az elektronikus médiák, napilapok figyelmének fénykörébe, nemhogy egy "vidéki" eseményről tudósítsanak.

A kultúrára fordítható intézményi vagy önkormányzati pénzek csökkenésével ezek a kiállítások sorra az anyagi ellehetetlenülés állapotába kerültek. Az anyagi nehézségeket azonban jobbra megelőzte egy identitás zavar, amely esetenként válsággá fokozódott: mivégre is rendezik, költséget, szellemi, fizikai energiákat nem kímélve ezeket a kiállításokat? Tudnak-e ezek a tárlatok országos nyilvánosságot biztosítani a résztvevő művészeknek, akár a helyi, akár a más régiókból pályázó alkotóknak? Végül, de nem utolsósorban, elég vonzóak-e a körülmények – a hely alkalmassága, a kellően nagyvonalú díjazás, stb. – ahhoz, hogy a helyi

közönség valóban jeles alkotók kvalitásos műveivel ismerkedhessen meg? Ugyanis, ha más nem, de ez az ismeretterjesztő, műveltség bővítő funkció önmagában is indokolható e kiállítások rendszeres megszervezését. Már nem is évenkénti megrendezést írok, mivel az életbenmaradás egyik egérútja, miként Salgótarjában is, a biennálé rendszerben történő jelentkezés – nem kis anyagi áldozatot vállalva még így is.

A 23. Salgótarjáni Tavasz Tárlatot története során másodszor rendezték meg két-éves időközben – váltakozva a rajzbiennálékkal. A Tavasz Tárlat több, mint három hónapig, tehát a nyár végéig a város reprezentatív kulturális eseménye, kielégítve az idelátogatók ilyen irányú érdeklődését is. De voltaképpen milyen élményt is tartogat az idei kiállítás mindazoknak, akik megnézik? Némi malíciával, de a lényegyet tömören kifejezve mondhatnám: egy kultúrált, esztétikus látvány nem túl maradandó élményt – a kiállítást, mint látványegészet minősítve.

Nézzük azonban egy kicsit részletesebben, ahogy az első benyomás után a látogató is szemügyre veszi az egyes műveket. A legerősebb benyomást minden bizonnyal a két évvel ezelőtti nagydíjas *Földi Péter* kamarakiállítása gyakorolja a nézőre. Még akkor is így van ez, ha a képek motívumai, a groteszk figurák, a fagyasztott csirkelábak, a csupasz madárfiókák önmagukban kissé taszítóak, a néző akkor is érzékeli azt az átváltozást, hogy itt másról is szó van, nem pusztán a baromfiudvar életének leképzéséről. Földi színvilága ezekben a kis képekben telítettebbé, érettebbé vált, minőségileg új szintet érve el, az említett átlényegítés fontos eszközeként. És, ami korántsem elha-

nyagolható, a szem számára is megnyerően vonzó ez a színvilág.

Ha már a koloritnál tartunk, meglepő, hogy az ugyancsak sokszorosan díjazott, egykori salgótarjáni alkotó *Lóránt János* kiállított három akvarelljének koloritja mennyire könnyed színességé, mennyire öncélúvá vált. A közelmúlt egyik akvarell kiállításának címét idézve, „színes-víz” csupán. Látszat, és nem látvány, inkább a jelenlét, mint a valóságos részvétel látszata.

Lóránton kívül még jónéhány művész élt csupán a jelenlét folytonosságát jelző név-jegy leadásának lehetőségével. A „név-jegyek” természetesen különböző minőségűek, gazdáik tehetsége szerint. Például *Váli Dezső* egyetlen olajképe a kiállítás egyik legjobb festménye, ellentétben *Bobály Attila* árválkodó szobrával, amely láttán az embernek az az érzése támadhat, hogy amit tesz, azt nem tudja, amit tud, azt nem teszi a művész. Bobály érzi a fát, tudja faragni, de nem *Samu Géza* és követőinek, az úgynevezett „fás- körnek” a modorában, amelyhez megpróbál idomulni. Különösen érvényes az előbbi megállapítás Bobály múzeum előtt álló bronz Széchenyi szobrára. Ez a szobor – bár nem a jelen kiállítás része, de minden tárlat vizuális „nyitánya” – szemléletileg zavaros, karakterében elhibázott.

Térjünk azonban vissza a kiállításához! Még az előbbi gondolathoz, a névjegyszerű részvételekhez kapcsolódik, hogy meglepően kevés a kifejezett olajkép. Minden bizonnyal a flottabb és olcsóbb festői technikák túlsúlyában az a megfontolás is szerepet játszik, hogy a művészek a pusztán jelenlét kedvéért nem akartak több hónapra lekötöni más fórumokon talán több reménnyel kecsegtető, jelentősebb munkákat. Így tehát a

zsűrinek abból kellett válogatnia és díjaznia, amit kiállításra felajánlottak, bár a díjazásnál feltehetően közrejátszott az illető alkotó eddigi tevékenysége, a kiállításon való eddigi szereplése, és az otthon maradt művei egyaránt.

A körülbelül 200 beküldött munka közül 122 művet talált kiállításra méltónak a bizottság, 63 alkotótól. Közülük az idei nagydíjat, Salgótarján Város Önkormányzatának díját *Olajos Györgynek* ítelték. Nem kívánom vitatni a zsűri döntését, Olajos képei esztétikusak, a maguk módján technikailag szellemesek, de tipikusan olyan munkák, amelyekből három, hat vagy huszonhárom sem több, sem kevesebb, csupán más, egy dekoratív ötlet permutációi.

Nógrád Megye Közgyűlésének díját *Krajcsóvícs Éva* kapta. Három kiállított olajképe leginkább Váli Dezső világával rokonítható (nem véletlen, hogy a tárlat egyébként is jóhíszemű rendezője, *Peák Ildikó* egymás mellé rendezte a két művész munkáit), de *Krajcsóvícs* színhangaiban Válinál kissé líraibb, felfogásában impresszionistább, műveinek főhőse azonban szintén a csend és az enteriőr fényei. A szakmai szövetség, a Magyar Képzőművészek- és Iparművészek Szövetségének díja ezúttal *Kótai Tamás*, számomra csupán iparművészeti alkotásokként értelmezhető munkáinak jutott. *A leginkább sámán- dobokra emlékeztető, kerek, formázott vásznak a minimál art szabályai szerint precízen, nagy szakmai gonddal megmunkált dekorációk.*

Két szobrásznak is jutott az idén a zsűri szakmai elismeréséből. Közülük *Jószai Zsolt* kapta Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Közgyűlésének díját, feltehetően miskolci illetősége okán. A lakóhelytől függetlenül két kiállított szobra a tárlat kiemelkedően jó munkái közé tartozik. Erőteljes forma-alakító kész-

ség, kiforrott szakmai tudás birtokában képes azt a mögöttes tartalmat is megjeleníteni figuráiban, amelyekből azok jelentéssel bíró jellé lényegülnek.

A jel és a jelentés kapcsolata különös módon vetődik fel a két évvel ezelőtt díjazott *Várnagy Ildikó* plasztikáiban. A művésznő nagyon tiszteletreméltó módon az egyszerű jelenlétnél hangsúlyosabban szerepel az idei kiállításon is. *Várnagy Ildikó* az évek során kialakított egy sajátos jelrendszert. Azon lehet vitatkozni, hogy ez vajon térbe szervezett plasztikai jelrendszer-e; de nem érdemes, mert ez már nála hordozótól függetlenedett „kód-ábécé”, s még azt sem mondom, mint egyik méltatója írta, hogy ezek hieroglifák, eredeti, képirás értelmükben, hiszen éppen az a zavaró a számomra, hogy ezeket a jeleket a szemlélő egyre kevésbé képes dekódolni. Neki tehát jobbára „üres” jelek maradnak, vagy csak nagyon egyszerű értelmezésüket apercipiálja a címek segítségével.

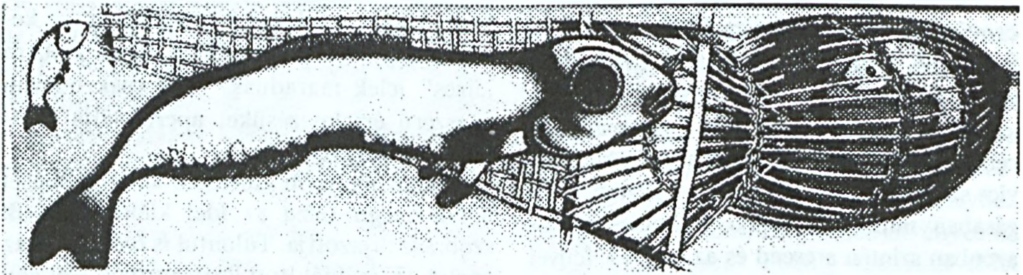
Annál nagyobb elbeszélő kedvvel mesél *Széri Varga Géza* az idei kiállítás másik szobrász díjazottja. Túlon túl is fecsegő ez az anekdotázás, kiállított körplasztikai egy-egy színházi szcena vázlatosra sikeredett modelljei csupán. Ez az út, amelynek kezdeti lépései érdekes plasztikai ötleteket eredményeztek, zsákutcának bizonyult a tehetséges szobrász számára. Talán még az érem nagyobb teret enged ennek a szemléletmódnak – kiállított éremsorozata ezt igazolja – körplasztikáiban inkább a formák tisztább artikulálására kellene törekednie, mintsem a sztori bőbeszédű előadására.

Kissé elnagyoltan, és a végére hagyva, de mindenképpen szót kell ejtenem a kiállítás grafikai anyagáról, amely a tárlat talán legerősebb, de feltétlenül minőségileg a leg-

kiegyenlítettebb része. *Budaházi Tibor*, *Jeney Judit*, *Kéri Imre*, *Maracskó Gabriella* lapjai érdemelnek külön is kiemelést, de tetszett *Halbauer Ede* grafikus „gesztusa” és *Drozsnyik István* három ironikus, játékosan groteszk rajza is.

Végezetül magam is szeretnék csatlakozni az előszót fogalmazó *Pusztai Béla* polgármester úr azon reményéhez, hogy a

hivatalok, testületek mecénási erőfeszítéseihez hamarosan társul majd a város, a régió „civil” szférájának anyagi támogatása is. Ha ez valóban így lesz, akkor ez minden bizonytalansággal nagyobb vonzást gyakorol majd a sajnos egzisztenciálisan egyre kiszolgáltatottabb helyzetbe kerülő képzőművészeti szakmára is, amely a tavaszi tárlatok színvonalának emelkedését eredményezheti.

Földi Péter munkája